

PÄIVÄHOIDON TYÖNTEKIJÖIDEN KOKE- MUKSIA VUOROVAIKUTUKSESTA ETÄ- ISIEN KANSSA

lina Björn ja Terttu Oivo
Opinnäytetyö, syksy 2017
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK) ja LTO-virkakelpoi-
suus

TIIVISTELMÄ

Björn, Iina & Oivo, Terttu. Päivähoidon työntekijöiden kokemuksia vuorovaikutuksesta etä-isien kanssa. Syksy 2017. 48s., 1 liite. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.

Tämän opinnäytetyön aiheena oli tutkia miten päivähoiton henkilökunta kokee vuorovaikutuksen etä-isien kanssa sujuvan. Tutkimus lähti rakentumaan Elatusvelvollisten Liitto ry:n asiakkaiden kokemuksista. Etä-isät kertoivat että eivät saa riittävästi informaatiota lastaan koskevista asioista ja tunsivat olevansa toissijaisina vanhemman asemassa. Heidän kokemustensa pohjalta halusimme tutkia onko päivähoiton piirissä kiinnitetty huomiota päiväkodin ja etä-isien väliseen vuorovaikutukseen. Tarkoituksena oli myös selvittää toimivia vuorovaikutuksen ja tiedonkulun malleja Helsingin kaupungin päivähoitossa, jotta niitä voitaisiin hyödyntää vuorovaikutuksen kehittämisessä. Halusimme myös nostaa asian esille ja keskustelun aiheeksi.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena yhteistyössä Elatusvelvollisten Liitto ry:n kanssa. Teorian tutkimuksellemme toimii varhaiskasvatuksen ohjeistukset ja lainsäädäntö sekä vanhempien oikeudet ja velvollisuudet. Aineistonkeruun suoritimme haastattelemalla päivähoiton henkilökuntaa keväällä ja syksyllä 2017. Haastattelimme kahdeksaa Helsingin kaupungin päiväkodin työntekijää. Haastateltavat olivat koulutukseltaan lähihoitajia, sosionomeja ja sosiaalikasvattajia. Kaikki olivat naisia ja iältään 20–55 vuotiaita.

Tutkimuksessa kävi ilmi että, etä-isien kanssa käytävään vuorovaikutukseen suhtauduttiin pääosin positiivisesti. Vuorovaikutuksen ja tiedonkulun käytännöt vaihtelivat eri yksiköissä paljon. Kehitettävää on varhaiskasvatuksen laadun tarkkailussa ja seurannassa. Henkilökunta tarvitsee vanhemmilta palautetta työstään jotta he voivat kehittyä ammatissaan.

Asiasanat: etä-isyys, vuorovaikutus, päivähoito ja tiedonkulku

ABSTRACT

Björn, Iina & Oivo, Terttu. Päivähoidon työntekijöiden kokemuksia vuorovaikutuksesta etäisien kanssa. Autumn 2017. 48p., 1 appendix. Language: Finnish. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services.

Option in Bachelor of Social Services/ Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor in Social Services

This Bachelor's thesis investigates how the children's day care workers feel about communicating with non-residential fathers. The research started with the experiences of the customers of the Elatusvelvollistenliitto ry, which is a children's welfare union. According to the customers, they felt they did not receive information sufficiently. The non-residential-fathers felt they were secondary in the parent's position. On the basis of the non-residential fathers' experiences, our aim was to investigate whether Day Care units paid attention to fathers' access to interaction. The aim was also to find out what kind of interaction and information flow models were found the most effective in the Helsinki Day Care Centre. An additional goal was to raise the issue and discussion about it.

The thesis was carried out as a qualitative study in cooperation with the Elatusvelvollistenliitto ry. The theoretical framework is based on instructions and legislation on day care and the rights and responsibilities of parents. The data was collected by interviewing the day care staff in the spring and fall 2017. We interviewed eight employers, who work in the Helsinki city Day Care Centre. The persons who we interviewed are practical nurses, social workers and social educators. All are women and aged between 20–55.

The results show that the interaction with the distant fathers was mainly positive. Interaction and information flow varied widely in different day care units. The quality of the early childhood education work needs to be monitored. The Day Care Centre personnel needs feedback from their work in order to develop in their profession.

Keywords: educational partnership, distance fatherhood, Day Care, communication

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 MONIMUOTOISET PERHEET JA ETÄ-ISÄT	8
2.1 Lähivanhempi ja etävanhempi	9
2.2 Isyyden monet muodot ja yhteiskunnallisia asenteita etä-isiä kohtaan....	10
2.3 Elatusvelvollisten Liitto ry	11
3 VANHEMMAN OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET SEKÄ LAPSEN EDUN..	13
PERIAATE	13
4 KASVATUSYHTEISTYÖ	16
4.1 Etä-isien ammatillinen kohtaaminen päivähoitossa	16
4.2 Kasvatusyhteistyö ja vuorovaikutus	17
4.3 Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma	18
4.4 Laadunarviointi varhaiskasvatuksessa	20
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	22
5.1 Tutkimuksen tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	22
5.2 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu	23
5.3 Aineiston analyysi	25
5.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	26
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	28
6.1 Työntekijöiden koulutustausta ja työkokemus	28
6.2 Tiedonkulun ja vuorovaikutuksen toimintamalli ja tieto huoltajuudesta....	29
6.3 Tiedonkulku	30
6.4 Henkilöstöressurssien vaikutus tiedonkulkuun ja vuorovaikutukseen	32
6.5 Kohtaaminen ja mahdolliset yhteiskunnalliset asenteet	33
6.6 Osallisuuden tukeminen	34
6.7 Kehittämisideat tiedonkulun ja vuorovaikutuksen parantamiseksi	35
6.8 Paras informaatiokanava ja palaute etävanhemmilta	36
7. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	38

7.1 Vuorovaikutuksen ja tiedonkulun onnistumiset ja toimivat käytännöt	38
7.1.1 Vuorovaikutus perheiden kanssa	38
7.1.2 Toimivat tiedonkulkukanavat.....	39
7.2 Vuorovaikutuksen ja tiedonkulun haasteet vaikutuksessa.....	40
7.2.1 Kohtaamisen haasteet	40
7.2.2 Laadulliset ja toimintaympäristön haasteet	41
7.3 Jatkotutkimusehdotukset	42
7.4 Oma ammatillinen kasvu	43
LÄHTEET	45
LIITE 1: Teemahaastattelurunko	49

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme tutkimuksen aiheeksi valikoitui päiväkotikäisten lasten etä-isien ja päivähoiton henkilökunnan keskinäinen vuorovaikutus ja tiedonkulku. Työ on syntynyt Elatusvelvollisten Liitto ry:n kanssa yhteistyönä. Liiton asiakkaat olivat ilmaisseet, etteivät useinkaan saa päiväkodista riittävästi informaatiota lapsiaan koskevista asioista. Kokemuksemme mukaan varhaiskasvatuksen työkentällä ei ole tarpeeksi aikaa asioista puhumiseen vanhempien kanssa. Sosio-nomeina näemme, että varhaiskasvatuksen tulisi palveluna tukea koko perhettä. Tämän ajatuksen pohjalta lähdimme tutkimaan varhaiskasvatuksen ja etä-isien vuorovaikutusta ja tiedonkulkua päiväkotien toimintaympäristössä. Päädyimme toteuttamaan tutkimuksen laadullisena haastattelututkimuksena, jossa kartoitetaan päiväkodin ja etä-isien välistä vuorovaikutusta. Toteutimme tutkimuksen keväällä 2017 ja opinnäytetyö valmistui lopulliseen muotoonsa syksyllä 2017. Teoriaosuuden laatimisen olimme aloittaneet syksyllä 2016.

Koska avioerot ja avoerot koskettavat niin suurta osaa väestöstämme ja vaikuttavat tätä kautta myös uudenlaisiin perhekokemuksiin, koemme että palvelujärjestelmässä tulisi huomioida nämä muutokset. Huomioinnin ja tiedon lisääntyessä pystymme tarjoamaan laadukkaampaa palvelua joka ottaa yhä paremmin huomioon erilaiset perhemuodot. (Kääriäinen, Hämäläinen & Pölkki 2009, 13.)

Käsitelmäärittelyssä emme pyrkineet sukupuolisensitiivisyyteen koska koemme sukupuolen määrittävän myös osaltaan vanhemmuuden kokemuksia ja asemaa. Tutkimusaiheemme ovat erityisesti päivähoiton henkilökunnan ja etä-isien välisen kommunikaation tärkeys jonka haluamme nostaa keskiöön. (Kääriäinen ym. 2009, 13.) Tutkimuksemme koskee etä-isiä, huolimatta siitä että etävanhempia voivat olla myös muut kuin isät. Sukupuoli vaikuttaa mielestämme myös osaltaan etävanhemman kokemuksiin ja asemaan yhteiskunnassa vallitsevien normien ja asenteiden johdosta. Se helpottaa myös meitä kohdistamaan tutkimuksemme paremmin ja keskittymään esille nouseviin yksityiskohtiin.

Onko yhteiskunta pystynyt vastaamaan tässä ajassa muuttuvaan perhedynamiikkaan? Miehen rooli pääasiallisena perheen elättäjänä naisen hoitaessa kotityöt on väistynyt naisten tasa-arvoistumisen, kouluttautumisen, teknologian ja työelämän myötä. Vanhemmuuskiistassa punnitaan sitä, kuinka kyvykäs henkilö on huoltajaksi. Vanhat asenteet istuvat kuitenkin tiukassa ydinperhe isyyteen kytkettynä yhteiskunnallisena normina, joka vaikuttaa esimerkiksi vanhemmuuden tukitoimien saamiseen. (Huttunen 2001, 73–75, 79.)

Alkuperäinen suunnitelmamme oli haastatella etä-isiä heidän kokemuksistaan. Eronneiden isien ja päiväkodin vuorovaikutuksesta etä-isien kokemana on kuitenkin tehty tuore opinnäytetyö (Kananen & Nousiainen 2014), joten päädyimme yhteistyökumppanimme Elatusvelvollisten Liitto Ry:n kanssa siihen, että teemme tutkimuksen varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Haastattelimme varhaiskasvatuksen henkilöstöä heidän vuorovaikutuskokemuksistaan etä-isien kanssa. Koimme että varhaiskasvatushenkilöstön ammatillisuus on erittäin tärkeässä asemassa vuorovaikutuksen suhteen perheiden kanssa. Etä-isien parissa on tehty tutkimuksia aiemminkin. Opinnäytetöitä on silti verrattain vähän, esimerkiksi Theseus-tietokannassa. Myös päivähoidon vuorovaikutuksesta on tehty opinnäytetöitä. (Theseus-tietokanta, 2017.) Vastaavanlaista opinnäytetyötä kuin tämä ei ole tehty. Myöskään kirjallisuutta etä-isyydestä ei juurikaan löydy.

2 MONIMUOTOISET PERHEET JA ETÄ-ISÄT

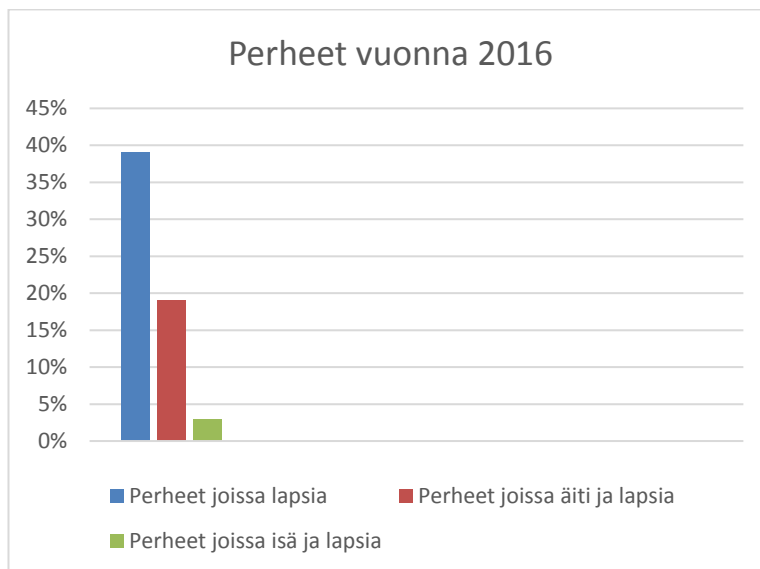
Suomalaisen perhemääritelmän mukaan perheen muodostavat: aviopuolisot, avopuolisot sekä heidän alle 18 vuotiaat naimattomat lapset tai lapsi ja heidän Suomessa asuva huoltajansa tai huoltajat. Perheeseen luetaan kuuluvaksi vain kahden sukupolven perhe eikä mahdollisia perheessä asuvia isovanhempia lueta mukaan. Suomessa on suppea perhekäsitys verrattuna joihinkin muihin maihin. (Helsingin kaupunki 2017.)

Kansaneläkelaitoksen mukaan eri perhemuotoja ovat uusperhe, monikkoperhe, sateenkaariperhe ja yhden vanhemman perhe. Uusperheeseen kuuluu molempien vanhempien lapset aikaisemmasta perheestä ja mahdolliset yhteiset lapset. Monikkoperheellä tarkoitetaan perhettä, jotka saavat samalla kertaa useamman lapsen joko adoptoimalla tai synnyttämällä usean lapsen samalla kertaa kuten kaksoset tai kolmoset. (Kansaneläkelaitos 2017.)

Yhden vanhemman perheessä toinen vanhempi asuu lasten kanssa yksin, tämä vanhempi voi olla yksinhuoltaja tai heillä voi olla yhteishuoltajuus muualla asuvan vanhemman kanssa. Yksinhuoltaja päättää kaikista lasta koskevista asioista. Viranomaistietoja annetaan vain viralliselle huoltajalle. Kun lapsi on toisen vanhemman luona, tämä saa kuitenkin päättää lapsen kasvatuksesta. Jos vanhemmilla on yhteishuoltajuus, heidän täytyy päättää yhdessä lapsen asioista kuten nimestä, kielestä, kasvatuksesta, uskonnosta, koulutuksesta, asuinpaikasta ja terveydenhuollosta. Avio- tai avoerossa vanhempien täytyy sopia lapsen huoltajuudesta, asumisesta, elatuksesta ja tapaamisoikeudesta. (Helsingin kaupunki 2014.)

Sateenkaariperheessä vanhemmat ovat lesbo, homo, trans- tai bivanhempia. Perheet, joissa on enemmän kuin kaksi vanhempaa sekä mies -tai naisparien perheet luokitellaan sateenkaariperheiksi. Kun lapsi adoptoidaan perheen sisäisesti, voi toinen puoliso tulla lapsen vanhemmaksi. Juridisia vanhempia voi Suomessa olla lapsella kaksi. (Helsingin kaupunki 2016.)

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2016 oli 13541 avioeroa. Perheitä joissa on lapsia ja äitejä on 151459 eli 19 % kaikista perheistä. Isiä ja lapsia oli 3 % eli 31951. Koko väestöstä Lapsiperheiden osuus 39 % väestöstä. Yleisin perhemuoto on aviopari ja lapset, 59 % toiseksi yleisimpiä ovat avopari ja lapset 20 %. (Tilastokeskus 2017.)

Kaavio 1. Perheet vuonna 2016 (Tilastokeskus 2017)

2.1 Lähivanhempi ja etävanhempi

Lähivanhempi tarkoittaa vanhempaa jonka luona lapsi asuu ja etävanhempi on se, jonka luona lapsi ei asu. Lapsen kanssa vietetty aika voi vaihdella suurillakin erotuksilla ja riippuu vanhempien tekemästä sopimuksesta. Vanhemmilla voi olla joko yhteishuoltajuus tai sitten lapsen kanssa asuvalla vanhemmalla voi olla yksinhuoltajuus. Laillisissa puitteissa yhteishuoltajuudessa molemmilla vanhemmilla on yhteneväiset vastuut ja oikeudet. Jos toisella vanhemmalla on yksinhuoltajuus, toisen vanhemman asema on heti heikompi. Tällöin hänelle jää velvollisuutena ja oikeutena ainoastaan elatusvelvollisuus. (Kääriäinen ym. 2009, Hakovirta & Blomberg 2014, 118.)

2.2 Isyyden monet muodot ja yhteiskunnallisia asenteita etä-isiä kohtaan

Miehen rooli perheessä on muuttunut sukupuolen mukaan eriytyneestä vanhemmuudesta, jossa nainen hoitaa kotityöt ja lapset ja mies tekee työuraa. Tämä on tapahtunut pikkuhiljaa naisten tasa-arvoistumisen, kouluttautumisen, työelämän, vapaa-ajan lisääntymisen sekä teknologisen kehittymisen myötä. Vanha roolijako menettää merkityksensä myös mahdollisen elämäntilanteen muutoksen johdosta ja vanhemmuuskiistassa punnitaan kuinka kyvykäs huoltaja on hoitamaan lapsia ja kotia. Vaikka isyys on muuttunut, vanhaa ydinperhe-isyyttä voidaan pitää piiloteltuna yhteiskunnallisena normina, joka vaikuttaa esimerkiksi vanhemmuuden tukitoimien saamiseen (Huttunen 2001, 73–75, 79.)

Juha Jämsän ja Sini Kalliomaan teoksessaan *Isyyden kielletyt tunteet* (i.a. 116,117) isät kertovat kokemuksistaan eron jälkeen. Miehet ovat kokeneet että suomalaisessa yhteiskunnassa isän tunteista ei välitetä, heillä ei ole ketään puolustajaa ja heillä on suhteessa lapseen vain velvollisuuksia, mutta ei oikeuksia. Myös vuorovaikutuksen määrä vaikuttaa suhteeseen isän kanssa. Tutustuminen ja kumppanuussuhteen luominen vaatii aikaa. Jos kohtaamiset isän kanssa jäävät vähäisiksi, painottuu kumppanuussuhteen luominen äitiin. Tämä on yleinen, toistuva malli vanhempien ja päivähoidon ammattilaisten välisissä suhteissa. Vastavuoroisen luottamuksen rakentuminen vie aikaa ja vaatii kohtaamisia. Vasta kohtaamisissa ja jatkuvassa vuorovaikutuksessa kumppanin toimintatavat tulevat tutuksi ja luottamus syntyy. (Karila 2006, 100–101.)

Arkielämässä äiti on joskus asemassa jossa hän mahdollistaa tai estää isyyden. Näissä tilanteissa isät tietysti voivat koettaa taistella isyydestään. On isästä itsestään myös kiinni tyytykö hän äidin mahdollistamaan isyyteen vai koittaako hän puolustaa asemaansa. Taisteluhaluuteen voivat tietysti vaikuttaa useat asiat. Monet miehet kertovat että kokevat asemansa vanhempana olevan uhattu, koska ovat miehinä toissijaisessa asemassa äitiin nähden. (Kääriäinen, Hämäläinen & Pölkki 2009, 117, 120.)

Elatusvelvollisten Liitto ry:n järjestösihteeri Pentti Honkasen (2017) mukaan liiton puhelinpalveluun tulee runsaasti puhelujia, jotka koskevat lasten tapaamista ja

elatusavun määrää. Tilanne perheissä on yleensä valmiiksi kriisiytynyt. Tapaamisista voi olla vanhempien välinen sopimus, mutta lähivanhempi voi silti estää tapaamiset. Etävanhemmalla ei ole muuta keinoa kuin viedä asia kärjäoikeuteen. Tähän prosessiin voi kulua vuosiakin, eikä isä ole nähnyt koko aikana lastaan. Lähivanhempi voi myös muuttaa toiselle paikkakunnalle pitkän matkan päähän, jolloin tapaaminen on käytännössä erittäin vaikeaa. Kumpikin kiistan osapuoli saa asian kärjäoikeuteen, mutta jos yhteistä sopimusta ei synny, oikeudenkäyntikuluriski ei ole sama molemmille. Isällä on riski joutua maksamaan myös vastapuolen kulut. Kun isä ei suostu vaatimuksiin lastenvalvojan luona, hän ottaa riskin oikeudenkäyntikuluista kärjäoikeudessa. Kun kärjäoikeuden on pakko käsitellä kaikki kanteet, voi uusia nostaa jopa kiusantekomielessä. Toistuvien oikeudenkäyntien seurauksena on se, että etävanhempi kuihtuu sekä henkisesti että taloudellisesti.

2.3 Elatusvelvollisten Liitto ry

Yhteistyökumppanimme on Elatusvelvollisten Liitto ry, jonka tavoitteena on lapsen oikeuden edistäminen vanhempiinsa kaikissa elämäntilanteissa. Liitto toimii Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen eli STEA:n tukemana. STEA on Suomen merkittävin sosiaali- ja terveysalan järjestötoiminnan rahoittaja ja se toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä. (Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus 2017.) Elatusvelvollisten Liitto ry:llä on seitsemän paikallisyhdistystä eri puolella Suomea. Toimintaan kuuluu puhelinneuvonta ja neuvontapalvelut lakiasioissa sekä lasten- ja perhetapahtumien järjestäminen. Liitto julkaisee neljästi vuodessa ilmestyvää Uusperheellinen-Elatusvelvollinen-lehteä. Elatusvelvollisten Liitto ry tekee työtä etävanhempien aseman parantamiseksi ja mahdollisen lakimuutoksen etävanhemman aseman parantamisen aikaansaamiseksi. STEA:n lisäksi muita yhteistyökumppaneita Elatusvelvollisten Liitto ry:llä ovat Kansaneläkelaitos, Väestöliitto, Isät lasten asialla ry, Miessakit ry, Lastensuojelun Keskusliitto ja Pelastakaa Lapset ry. (Elatusvelvollisten Liitto ry 2016).

Järjestösihteeri Pentti Honkasen (2016) mukaan eniten yhteydenottoja tulee elatusmaksuja ja tapaamisoikeutta koskien. Asiakkaat haluavat myös keskustella ja

moni on ahdistunut vallitsevassa elämäntilanteessaan. Etä-isiltä on tullut myös viestiä siitä että he kokevat tullessa kaltoin kohdelluksi, eivätkä saa päivähoitosta tai muilta viranomaisilta tietoa lapseensa liittyvistä asioista. He ovat myös kokeneet että heitä kohdellaan vanhemmuudessa vähempiarvoisina kasvattajina suhteessa äiteihin.

3 VANHEMMAN OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET SEKÄ LAPSEN EDUN PERIAATE

YK:n yleissopimuksessa lapsen oikeudesta 3 artiklassa sanotaan että kaikissa yksityisen ja julkisen elimien toimissa on otettava huomioon lapsen etu. Sopimusvaltioiden on sitouduttava takaamaan lapselle välttämätön suojele ja huolenpito ottaen huomioon hänestä oikeudellisessa vastuussa olevien henkilöiden oikeudet ja velvollisuudet. (Suomen Unicef ry, 2016.)

Laissa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (1983/361) määritellään lapsen huollon tarkoituksiksi lapsen tasapainoisen kasvun ja kehityksen sekä hyvinvoinnin turvaaminen. Vanhempien ja lapsen välisen suhteen tulee olla läheinen, myönteinen ja turvallinen. Lapsen huollon on oltava lapsen iän ja kehitystason mukaista ja tapahtua turvallisessa ja virikkeellisessä ympäristössä sekä siinä tulee huomioida lapsen omat toivomukset ja taipumukset. Lasta ei saa alistaa eikä kurittaa ruumiillisesti. Laissa turvataan lapsen oikeus tavata ja pitää yhteyttä siihen vanhempaan, jonka luona ei asu. Tapaamisen on oltava vanhempien keskinäisessä ymmärryksessä sovittua ja lapsen edun mukaista.

Laissa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (1983/361) määritellään lapsen huoltajuutta syntymän perusteella. Jos lapsen vanhemmat ovat tai menevät jo lapsen synnyttyä avioliittoon, ovat he molemmat lapsen huoltajia. Jos vanhemmat eivät ole avioliitossa on äiti lapsen huoltaja. Laki määrittelee vanhempien yhteistä sopimusta lapsen huollosta seuraavasti: keskenään sovittaessa lapsen huolto uskotaan joko toiselle tai molemmille vanhemmille ja lapsen tulee asua toisen vanhemman luona. Lapsen oikeuksiin kuuluu saada tavata ja olla yhteydessä vanhempaan, jonka luona ei asu. Tapaamisista sovitaan yhdessä ja se vahvistetaan lapsen asuinkunnan sosiaalilautakunnassa. (Sopimuksen vahvistaminen 2004/1155.) Jos edellä mainitut kunnat ole toimivaltaisia, sopimus esitetään Helsingin kaupungin sosiaalilautakunnalle. Lapsen huollosta voidaan päättää myös ennen lapsen syntymää isyyslain (11/2015) mukaisesti.

Tuomioistuin voi tarvittaessa päättää lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta, huoltajien oikeudesta ja velvollisuuksista sekä tehtävien jaosta huoltajien kesken. Tässä on huomioitava erityisesti lapsen etu ja toivomukset. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1983/361) sekä järjestää oikeudenkäynti (2009/155) tapaamisoikeudesta ja lapsen huollosta, jossa voidaan kuulla huoltajaa, vanhempaa ja lasta. Käsittelyyn on tuomioistuimen hankittava selvitys vanhemman, huoltajan ja lapsen asuinpaikan sosiaalilautakunnalta (1994/186.) Elatusvelvollisten Liitto ry:n puheenjohtaja Ahti Hurmalainen (2017) kertoo, että laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta on muuttumassa konkreettisesti vuoden 2018 alkupuolella. Oikeusministeriö on saanut valmiiksi mietinnön uusista lakimuutoksista. Lapsen tapaamisoikeudet vahvistetaan tarvittaessa vaikka isovanhemmille tai puolison entiselle kumppanille. Tai jos lähivanhempi muuttaa toiselle puolelle Suomea, siitä täytyy ilmoittaa kolme kuukautta aikaisemmin etävanhemmalle.

Laissa lapsen varhaiskasvatuksesta (2015/580) varhaiskasvatuksen tavoitteena on yhteistyössä tukien lapsen huoltajaa tai vanhempaa turvata lapsen kehitys ja hyvinvointi. Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhdessä lapsen vanhempien tai huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua lapsensa sekä toimintayksikön varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Lapsen edun periaatteessa varhaiskasvatuksen ja vanhemman välisen kommunikoinnin keskiössä on lapsi, jonka kasvusta ja kehityksestä keskustellaan. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsen edun on määrättävä lapsen ja lapsen huoltajien toimintaa. Eron jälkeen yksi haastavimpia asioita on säilyttää hyvät välit ja yhteistyö vanhempien välillä, jotta lapsen olosuhteet ja psyykkinen hyvinvointi ovat tasapainossa. (Kääriäinen ym. 2009, 15.)

Puheenjohtaja Ahti Hurmalainen (2017) Elatusvelvollisten Liitto ry:stä kertoo etävanhemman asemasta seuraavaa; Yleensä lapset jotka ovat syntyneet avioliitossa ovat yhteishuollossa. Yksinhuolto voidaan määrätä esimerkiksi yleisen riitautuneisuuden perusteella. Yksinhuoltajan ei tarvitse antaa lapsen toiselle vanhemmalle lapsen koulusta tai terveydenhuollosta, tai mistään lasta koskevasta

asiasta. Riidat yksinhuoltajan ja toisen osapuolen välillä koskevat enimmäkseen lapsen uskontoa, koulua, päiväkotia, passia ja ulkomaille muuttoa. Huollosta erotetulla vanhemmalla on kuitenkin Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksellä (KKO 2003:7) tiedonsaantiin koskien esimerkiksi lapsen koulua, terveydenhuoltoa tai passia. Nyt ilmapiiri on muuttunut, kun laki lapsen huollosta ja tapaamisoi-keudesta (1983/361) on muuttumassa ja tämä tukee lapsen oikeutta tavata ja pitää yhteyttä etävanhempaan.

4 KASVATUSYHTEISTYÖ

Vuorovaikutteisen yhteistyön tavoitteena on vanhempien ja varhaiskasvattajien yhdessä tekemä tavoitteellinen ja suunnitelmallinen kasvatustyö. Se käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa, huoltajien verkostoitumista tukien myös huoltajien keskinäistä kommunikaatiota. Tarkoitus on lisätä yhteisöllisyyttä sekä tukea sekä työntekijöitä että huoltajia kasvatustyössään. (Helsingin kaupunki 2017, 25, 9-10.)

4.1 Etä-isien ammatillinen kohtaaminen päivähoitossa

Varhaiskasvattajan tulee olla aidosti kiinnostunut lapsen koko perheestä ja kohdata koko perhe dialogisesti. Isät haluaisivat tulla kohdatuiksi yksilöllisesti ja vuorovaikutteisesti juuri omine ongelmineen ja kysymyksineen lapsen suhteen. Varhaiskasvattajan tulee vuorovaikutuksessa olla aidosti läsnä ja kuunnella sekä reflektoida omaa toimintaansa. Lasta kasvatetaan yhteistyössä vanhemman kanssa ja vaikka kasvatuksen näkökulmat eivät olisi samoja, olisi löydettävä yhteiset toimintamallit. (Kananen & Nousiainen 2014, 22, 25.)

Kasvattajan itsetuntemus, omien arvojen tunnistaminen, ammatillinen vastuu, tieto omista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä jatkuva itsereflektio antavat pohjan kasvatustuorovaikutukselle. Perheillä on omat toiveensa ja tapansa toimia, puolueettomasti kuunnellen ja yhdessä etsien juuri kyseiselle lapselle parhainta toimintamallia. Kasvattajan puolueettomuus luo maaperää luottamukselliselle vuorovaikutukselle molempien vanhempien kanssa. Asioiden puheeksi ottaminen ja tarvittaessa palaverien järjestäminen erikseen molemmille vanhemmille auttavat rakentamaan lapselle kokonaisvaltaisen kasvuympäristön. Kasvattajan omien asenteiden ja käsitysten, yleisten normien sekä yhteiskunnan asettamien vaatimusten tunnistaminen auttaa kohtaamaan perheet sukupuolisensitiivisesti sekä tasa-arvoisesti. (Kananen ym. 2014, 23–26.)

Nykyään isät ovat sitoutuneet vanhemmuuteen aikaisempaa enemmän. Varhaiskasvatustyöntekijän on osattava tukea myös monimuotoista isyyttä sen kaikissa elämäntilanteissa. Perhepalvelualojen työntekijät ovat kuitenkin yleensä naisia ja se voi vaikuttaa siihen, miten asioihin suhtaudutaan. Esimerkiksi riitatilanteissa varhaiskasvatustyöntekijän voi olla vaikea pysyä puolueettomana. (Koiso-Kanttila 2009, 177.) Varhaiskasvatustyöntekijän on tiedostettava että miesten asema on mahdollisesti heikompi järjestelmässä (Tuovinen, Hellsten & Salonen 2011,26–27).

4.2 Kasvatusyhteistyö ja vuorovaikutus

Varhaiskasvatus on jaettua vastuuta ja tukea lapsen kehitykselle, verkosto jossa vahvistaa vanhemmuutta ja mahdollisuus edistää lapsen hyvinvointia. Kasvatusyhteistyössä keskeistä on dialogi. Dialogi perustuu samanarvoisuuden kokemukseen ja kahden ihmisen väliseen kunnioitukseen. Varhaiskasvattajan ja vanhemman kohdatessa on tärkeää, ettei vanhempi koe alemmuutta asiantuntijan edessä, vaan kokee itse olevansa oman lapsensa parhaiten tunteva henkilö. Dialoginen keskustelu on tärkeää, sillä silloin vanhemman on helpompi sisäistää, ymmärtää ja vastaanottaa tukea, apua ja asiantuntijuutta varhaiskasvattajalta. Kasvatusyhteistyössä molemmilla osapuolilla on aito kiinnostus ja suhde toiseen ihmiseen. Siinä keskeistä on luottamus, joka syntyy kohtaamisesta ja varhaiskasvattajan avoimuudesta ja tuntemuksesta vanhemman kasvatuskäsitteisiin liittyen. (Kasvatuskumppanuus, 2015;Jyväskylän kaupunki, 2017.)

Päiväkodissa työskenneltäessä erilaisia vuorovaikutustilanteita on runsaasti, keskustelut lasten kanssa, varhaiskasvatuskeskustelut ja muut keskustelut vanhempien kanssa, työtiimin kanssa käydyt keskustelut, johtajien kehityskeskustelut työntekijöiden kanssa ja opiskelijoiden ohjauskeskustelut. Haastetta tuo huomata kunkin keskustelun merkitys ja tavoitteet sekä luoda niihin omalla toiminnalla sellainen vuorovaikutus että tavoitteet toteutuvat. (Nummenmaa & Karila, 2011, 7.)

Vuorovaikutustilanteissa meihin vaikuttaa aina oma maailmankuvamme, kokemuksemme ja näkemyksemme elämästä. Ammatillisissa keskusteluissa on hyvä tiedostaa nämä omat vaikuttimet. Keskustelukumppanille tulisi antaa aikaa, huomiota ja kunnioitusta. (Nummenmaa ym. 2011, 8, 111.)

Nummenmaan ja Karilan (2011) mukaan vanhempien ja ammattilaisten väliset kasvatustilanteet ovat sidoksissa siihen millaisena niiden merkitys nähdään. Heidän mukaansa viime vuosien aikana varhaiskasvatustilanteet ovat saaneet suurta painoarvoa, päivittäisten keskustelujen jäädessä vähemmälle huomiolle. Kuitenkin keskinäisten keskustelujen myötä syntyy pohja luottamuksellisen yhteistyösuhteen tai kumppanuussuhteen kehittymiselle.

Toivottavaa olisi että sekä työntekijän että vanhemman yhteinen intressi olisi luoda puitteet hyvälle kasvatuskumppanuudelle ja näin mahdollistaa lapselle hyvä ja turvallinen kasvualusta. Myös työntekijä saa vanhemmilta informaatiota lapsesta ja toiveista vanhempien kasvatustoiveiden suhteen. Lapsi voi myös kotoaan ilmaista päivähoiton ongelmakohtia jotka olisi hyvä saattaa myös päiväkodin tietoon jotta lapsen yksilölliset tarpeet tulisivat huomioiduksi. (Nummenmaa ym.2011,78.)

Päivittäiset keskusteluhetket ovat hyvin merkityksellisiä ja on aivan yhtä tärkeää kehittää niitä, kuin vasu keskustelujakin. (Nummenmaa ym. 2011, 78.) Vasun, eli varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen yhdessä kasvattajien, päiväkodin henkilökunnan ja yleensä myös lapsen, mikäli hänen ikänsä sen sallii, antaa tilaisuuden paneutua lapsen asioihin keskimääräistä enemmän.

4.3 Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma

Opetushallituksen (2017) mukaan jokainen Suomessa varhaiskasvatuksen järjestäjä tekee oman varhaiskasvatussuunnitelman. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään mitä paikallisen suunnitelman tulee sisältää. Varhaiskasvatuksen paikallinen järjestäjä päättää varhaiskasvatustilanteiden (2015/580, 7 a §) sekä varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti varhaiskasvatussuunnitelman

laatimisesta, sen toteutumisesta ja toteutumisen arvioinnista sekä kehittämisestä. Jokainen yksikkö päättää myös miten varhaiskasvatussuunnitelmassa toteutetaan yhteistyötä sekä lasten että vanhempien välillä. Suunnitelma hyväksytetään yksikkö -, ryhmä-, toimintamuoto- tai kuntakohtaisena. (Opetushallitus 2016, 11.)

Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma eli Helsinki-Vasu on 1.8.2017 alkaen Helsingiläisiä varhaiskasvatuksen toimijoita velvoittava asiakirja kaikessa kaupungin valvomassa varhaiskasvatuksessa. Se pohjautuu valtakunnalliseen Varhaiskasvatuksen suunnitelma 2016- perusteisiin sekä varhaiskasvatukseen lakiin. Tarkoituksena sillä on tukea toiminta-alueen varhaiskasvatusyhteisöjä ja auttaa niitä verkostoitumaan alueellisesti sekä koko Helsingin kattavasti. Se pitää sisällään yhteistyön lisäämisen liikunta-, ympäristökasvatus-, kulttuuri sekä vapaaehtoistyön toimijoiden kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelma painottaa lapsen osallisuutta aktiivisena toimijana kasvatusympäristössään sekä myös kaupunkilaisena, toteuttaen omia kansalaisoikeuksiaan ja näkyen kaupunkikuvassa. (Helsingin kaupunki 2017.)

Helsinki-Vasun laatimiseen ovat osallistuneet varhaiskasvatushenkilöstö, lapset ja heidän huoltajansa. Toimintasuunnitelma painottaa lasten osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja aitoja mielenkiinnon kohteita. Lasten kasvatusyhteisö muodostuu varhaiskasvatuksen henkilökunnasta, lapsista ja heidän vanhemmistaan. Kasvatusyhteistyössä painotetaan ammatillista ja avointa kohtaamista monimuotoisten perheiden kanssa sekä perheiden kunnioittavaa sekä identiteettiä tukevaa lähestymistä, jotta lapsi kokee itsensä ja perheensä arvokkaaksi (Helsingin kaupunki 2017.)

Uusi varhaiskasvatussuunnitelma muuttaa konkreettisesti päiväkodin arkea monella tapaa. Se osallistaa vanhempia enemmän kuin aikaisemmin sekä muuttaa toimintaa lapsilähtöisemmäksi. Haastattelemamme varhaiskasvatustyöntekijän (2017) mukaan uusi varhaiskasvatussuunnitelma on 1.8.2017 alkaen velvoittanut järjestämään päiväkodin toimintaa lapsilähtöisesti. Myös vanhempien osallisuutta on nostettu. Vasukeskusteluun täytyy isänkin osallistua, aikaisemmin se

ei ole ollut pakollista sekä kysymykset lapsen hoidosta täytyy esittää molemmille vanhemmille.

4.4 Laadunarviointi varhaiskasvatuksessa

Kopiston (2008, 71) mukaan Varhaiskasvatuksessa arvioidaan lasten, työntekijöiden sekä vanhempien välistä vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen vaikuttavuus ja laadullisuus ovat mittareina vuorovaikutukselle. Helsingin kaupungin varhaiskasvatuksessa korostetaan toiminnan kustannustehokkuutta sekä vaikuttavuutta, työntekijöiden ammattitaitoa ja ammatillisuutta sekä kasvatusyhteistyötä yhdessä lasten vanhempien kanssa. Kehittämisen edellytyksenä pidetään arviointia, jonka avulla kartoitetaan varhaiskasvatustoiminnan kehitysalueet ja jo toimivat käytännöt. Arviointiin tarvitaan toimivat arviointivälineet, erilaisia näkökulmia ja lähestymistapoja arviointien suorittamiseen ja ennen kaikkea henkilöstön ajantasaista ja monipuolista kouluttamista arviointien suorittamiseen. Varhaiskasvatuksen arvioiminen on ensisijaisesti laadun arviointia. Laatu on sidoksissa vallitseviin arvoihin ja asiayhteyksiin. Varhaiskasvatuksen laatua tulisi arvioida ottaen huomioon kaikki asianosaiset kuten lapset, työntekijät, vanhemmat, hallinto ja koko organisaatio. Arviointien lopputuloksen täytyy tavoittaa kaikki toiminnan osapuolet hallinnosta vanhempiin.

Haasteena varhaiskasvatuksen laadun arvioinnissa on ollut se, että Suomelta on puuttunut yhtenäinen järjestelmä, jonka avulla varhaiskasvatuksen laatua olisi voinut arvioida sekä seurata. Edeltävässä laissa lasten päivähoidosta (36/1973) sekä varhaiskasvatussuunnitelmassa ei ole ollut raameja, joka olisivat selkeästi vaatineet arvioimaan varhaiskasvatusta yhdenmukaisesti. Myös varhaiskasvatuksen yhteiskunnallista tehtävää ei ole aikaisemmin määritelty. Yhtenäisen koulutuksen ja laadunarvioinnin seurantajärjestelmän puuttuessa, sitä ei ole voitu systemaattisesti toteuttaa. Uusi varhaiskasvatussuunnitelma ja varhaiskasvatuslaki(1973/36) velvoittaa laadunarviointiin. (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2017, 5, 10.)

Esimerkiksi Helsingin kaupungin varhaiskasvatuksen laatua arvioitiin asiakastyytyväisyyskyselyllä vuonna 2016. Kysely tehtiin Digium Enterprise-mallilla internetissä ja se oli saatavilla usealla eri kielillä. Kyselyllä kartoitettiin lapsen tyytyväisyyttä päiväkotiin ja sen rutiineihin sekä vanhemman osallisuutta toimintaan seuraavilla kysymyksillä:

1. Saan henkilökunnalta tietoa lapseni päivän sujumisesta? Arvosanaksi tuli 4,53, korkeimman arvosanan ollessa 5.

2. Olen saanut osallistua lapseni varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnitteluun ja toiminnan arviointiin? Arvosanaksi tuli 4,18, korkeimman arvosanan ollessa 5. (Helsingin kaupunki 2016.)

Kaavio 2. Asiakastyytyväisyys (Helsingin kaupunki 2016)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää miten Helsingin kaupungin päiväkotien henkilökunta kokee vuorovaikutuksen ja tiedonkulun sujuvan etä-isien kanssa. Onko toimivia vuorovaikutuksen ja tiedonkulun malleja olemassa ja jos on, miten niitä voidaan käyttää vuorovaikutuksen kehittämiseen päivähoidossa.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitkä ovat onnistumiset ja toimivat käytännöt vuorovaikutuksessa ja tiedonkulussa päivähoidon ja etä-isien välillä?
2. Mitkä ovat haasteet vuorovaikutuksessa ja tiedonkulussa päivähoidon ja etä-isien välillä?

Lähdimme toteuttamaan tutkimusta Elatusvelvollisten Liitto ry:n asiakkaiden kokemuksen pohjalta. Etä-isät eivät saa tarpeeksi informaatiota lapsiaan koskevista asioista ja kokevat tulevansa kohdelluksi eriarvoisina kasvattajina. Tarkoitus on lisätä Helsingin kaupungin päivähoidon henkilökunnan tietoisuutta kommunikoinnin tärkeydestä suhteessa etävanhempiin. Tutkimustulosten kautta voidaan nimetä mahdollisia haasteita ja löytää apukeinoja, joilla voidaan helpottaa päiväkodin ja etävanhemman välisen kommunikoinnin sujuvuutta. Toiveenamme on vaikuttaa yhteiskunnallisesti ja mahdollisesti luoda pohjaa jatkoprojektille, jossa aiheutta toteutetaan käytännön työkentällä. Opinnäytetyössä käytetään tutkimusmenetelmänä teemahaastattelua, jonka avulla pyritään osoittamaan mahdollisia syitä, jotka vaikuttavat vuorovaikutuksen laatuun. Tavoitteena on saada ammatikasvattajat toimimaan suunnitelmallisesti ja löytämään keinoja joilla tähän päästään.

5.2 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu

Laadullinen tutkimus mahdollistaa ilmiön tutkimisen, ymmärtämisen ja teoreettisten selitysmallien luomisen. Ihmisten suhtautumista ja asenteita tutkittaessa laadullinen tutkimus on ainoa menetelmä jonka avulla ne saadaan tarkastelun alaisiksi. (Kananen 2015,70,71.)

Kirjoittaminen on keskeinen osa laadullista tutkimusta. Siinä analysoidaan aineistoa teoriaan peilaten. Tutkimusprosessi alkaa empiirisistä havainnoista joita tutkija on saanut aineistoa kerätessään. Aineiston perusteellisen läpikäynnin jälkeen siitä erotellaan tutkimukselle olennaiset teemat ja havainnot. Aineiston pohjalta päädytään jonkinlaiseen selitysmalliin ja teoreettiseen pohdintaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 266, 267.)

Laadullisen tutkimuksen tekeminen on haasteellista ja vie runsaasti aikaa. Materiaalia syntyy eri muodoissaan paljon ja sen hallinta vaatii useita lukemiskertoja. Tutkimusmuoto vaatii tutkijoilta sitoutumista ajallisesti aikaa vieviin toimintoihin kuten tiedonkeruuseen ja aineiston käsittelyyn sekä pitkäjänteiseen kirjoittamisprosessiin. Tutkimusta tehdessä täytyy myös sietää epävarmuutta sillä aineiston tulkintaan ei ole olemassa tarkkoja tulkintaohjeita. (Kananen 2015, 72,73.)

Päädyimme tutkimuskysymyksiensä pohjalta toteuttamaan tutkimuksen laadullisena tutkimuksena. Tutustuimme kirjallisuuteen, artikkeleihin, mediaan ja muihin tietolähteisiin. Tutkimuskysymykset muotoituivat käytännön työkokemuksen, kirjallisuuden ja keskustelujen pohjalta. Esittelimme kysymykset seminaarissa muille opiskelijoille ja opettajille sekä pyysimme niistä palautetta. Teimme myös yhden harjoitteluhaastattelun ennen varsinaista tutkimuksen aloittamista. Kävimme kysymyksiä läpi useaan otteeseen teoriaan peilaten ja keskustellen. Huomioimme että, kysymykset olisivat mahdollisimman selkeitä, sopivan mittaisia ja että niissä ei olisi kaksoismerkityksiä. Halusimme käyttää avoimia kysymyksiä jotta haastateltavien näkökulmalla olisi mahdollisimman suuri tilaisuus päästä näkyville. Näin voimme saada esille näkökulmia joita emme ole olisi osanneet ennakoida. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2014, 202–203.) Tutkimusluvan saimme

Helsingin kaupungilta maaliskuussa 2017. Keräsimme haastatteluaineiston Helsingin kaupungin päivähoidon henkilöstöltä. Teorian ja haastatteluaineiston pohjalta laadimme yhteenvedon saamastamme tiedosta. Haastatteluista saatu materiaali koodattiin tutkimustehtävän mukaisesti ja kategorisoitiin eri aihepiirien mukaan. Käytimme analysointiin teoriapohjaista sisällönanalyysiä, jolloin luokittelu perustui aikaisempaan käsitejärjestelmään. Teimme aineistosta analyysirungon tutkimuksen keskeisten käsitteiden pohjalta. (Tuomi & Sarajärvi 2009,75, 92–93.)

Haastattelu oli luontevaa toteuttaa teemahaastattelun menetelmällä saadaksemme kokempohjaista tietoa tutkimuksen alla olevasta aihealueesta. Haastattelujen avulla saimme yksilöiden kokempohjaiset tiedot näkyville ja tutkimuksen alaisiksi. (Ruusuvoori & Tiittula, 2005,9;Hirsjärvi & Hurme 2008,16.) Toteutimme haastattelut puolistrukturoituna haastatteluina. Tämä tarkoittaa sitä että meillä on käytössämme samat kysymykset kaikille haastateltaville mutta olemme jättäneet tilaa myös vapaamuotoiselle kerronnalle. Kävimme haastatteluissa läpi samat aihealueet eli teemat, mutta kysymysten muotoilu ja järjestys saattoivat vaihdella haastattelun kulusta riippuen. Haastateltavat vastasivat kysymyksiin vapaamuotoisesti omin sanoin. (Ruusuvoori ym. 2005, 11;Hirsjärvi ym. 2008, 47.)

Nauhoitimme haastattelut, haastateltavien toiveet huomioon ottaen, jotta pystyimme myöhemmin analysoimaan haastatteluiden tuottamaa informaatiota ja mahdollisia vaikuttimia tilanteesta riippuen. Voimme tarkastella onko kysymysten asettelu ollut johdattelevaa tai ovatko ne ohjanneet haastattelun kulkua johonkin suuntaan. Tämä mahdollistaa myös oman toiminnan reflektoinnin haastattelijana toimimisesta. Aineiston analyysia varten nauhoitettu haastattelu on litteroitava eli muutettava kirjoitettuun muotoon. Litterointi helpottaa yksityiskohtien tutkittavuutta ja havainnointia aineistosta. (Ruusuvoori ym. 2005, 14–16.)

Tärkeä seikka haastatteluja tehtäessä on luottamuksellisen suhteen luominen haastattelijan ja haastateltavan välillä. Haastattelun alussa tulee kertoa haastat-

teluiden käyttötarkoituksesta, saatujen tietojen käsittelystä ja siitä että haastattelut toteutetaan täysin anonyymisti. (Ruusuvuori ym. 2005,14–17;Hirsjärvi ym. 2008, 20.)

Tutkimuksessamme haastateltavien henkilöllisyys ei tule ilmi. Haastateltavilla oli myös mahdollisuus ottaa meihin myöhemmin yhteyttä ja tarkentaa tai tarvittaessa peruuttaa osallistumisensa tutkimukseen.

Haastattelimme kahdeksaa päivähoidon työntekijää. Haastattelut toteutimme erilaisissa ympäristöissä, riippuen haastateltavien toiveesta. Keskustelimme myös vapaamuotoisesti haastattelun aikana. Hirsjärven (2014, 203) mukaan kysymyksiin täytyy olla mahdollisuus jättää vastaamatta ja annoimme siihen mahdollisuuden. Keräsimme aineiston monimuotomenetelmällä. Kolme tekemistämme haastatteluista tapahtui päiväkodissa henkilöhaastatteluina sekä kaksi haastateltavien kotona. Kaksi puhelinhaastatteluina ja yksi vastasi sähköpostitse. Ikähaarukka haastateltavilla oli 20–55 vuotta. Osallistuminen haastatteluihin oli vapaaehtoista.

5.3 Aineiston analyysi

Käytimme tutkimuksen aineiston analysointiin sisällönanalyysia. Sisällönanalyysia voidaan käyttää helpottamaan tutkimuksen tulosten tarkastelua. Se auttaa kokoamaan tutkimustulokset hallitusti. Usein aineiston analysoinnissa on hankalaa tehdä rajauksia koska kiinnostavia asioita on niin paljon. Rajaaminen kuitenkin helpottaa työskentelyä ja kohdentaa saamaan tutkittavaan asiaan vastauksia. (Tuomi & Sarajärvi 2009,91.)

Työskentelyä helpottaa aiheiden teemoittelu. Kun aineisto jaetaan osioihin niihin sisältyvien teemojen mukaan, on helpompi vertailla aineiston sisältöjä. Haastattelujen toteutuessa teemahaastatteluina, on tämä vaihe kohtuullisen keveä. Enemmän työtä vaatii vapaamuotoisen keskustelun teemoittelu. Teemoihin jakaminen myös tiivistää tekstin asiasisältöä. Tämän jälkeen merkityt asiat kootaan yhteen ja erilleen muusta aineistosta, sitten ne luokitellaan aiheen mukaan. Aiheita tarkastellaan yhdessä ja ne abstrahoidaan, eli lopuksi aineistosta tehdään

yhteenvedo. (Tuomi & Sarajärvi 2009,91, 93, 101.) Litteroimme puhelinhaastattelut ja haastattelunauhoitteet jättämättä mitään pois, ja yhdistimme ne sähköposteihin. Saadut vastaukset käsiteltiin teemojen mukaisesti ja värikoodattiin poimimalla kyseisestä teemasta esiin nousevat keskeiset asiat. Poimimme haastattelusta sitaatteja kuvaamaan ja elävöittämään analyysiä.

5.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tieteellisen tutkimuksen katsotaan olevan eettisesti hyväksyttävää, luotettavaa ja tuloksiltaan uskottavaa mikäli sen toteutuksessa on käytetty hyviä tieteellisiä käytäntöjä. Opetusministeriö on vuonna 1991 perustanut tutkimuseettisen neuvottelukunnan jonka keskeinen tehtävä on tiedottaminen. Suomen yliopistot ja korkeakoulut ovat sitoutuneet noudattamaan sen ohjeita. (Mäkinen 2006, 24.)

Tutkimuseettinen neuvottelukunta on määritellyt seuraavia keskeisiä lähtökohtia tieteellisen tutkimuksen eettisyydelle: Tutkimuksen aikana noudatetaan rehellisyyttä ja tarkkuutta kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Hankitaan tarvittavat tutkimusluvut sekä tallennetaan tutkimuksen suunnittelu, toteutus sekä saatu aineisto asianmukaisesti. Tuodaan asianmukaisesti esille muiden tutkijoiden aiheesta tekemä tutkimustyö. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2017;Mäkinen 2006, 25.) Huolehdimme, ettei missään vaiheessa haastateltavien tunnustetietoja tullut ilmi. Nimesimme haastattelut sukupuolen ja iän mukaan. Haastateltavien yksityisasi- oita ei paljastettu muille. Hävitimme aineiston työn valmistuttua. Haastattelutilanteessa tulee olla sensitiivinen ja ottaa haastateltavan toiveet huomioon (Mäkinen 2006, 148).

Lähdekritiikki on yksi osa aineiston analyysissä ja opinnäytetyön prosessissa. Kvalitatiivista aineistoa voidaan lähteä tutkimaan kahdesta eri näkökulmasta, aineistoja tutkitaan joko indikaattoreina tai todistuksina. Jos esimerkiksi haastateltavat eivät tiedä mitä tutkimuksella tavoitellaan, voidaan olettaa että vastaukset ovat rehellisempiä. Todistusnäkökulmasta haastattelut ovat todistusaineistoa tutkittavan asian puolesta. (Alasuutari 2011,95–96.) Aineistoa voi tarkastella kummastakin näkökulmasta käsin. Huolimatta kuitenkin tarkastelunäkökulmasta,

emme voi koskaan olla täysin varmoja haastateltavien tuottamien kertomuksien todenperäisyydestä. Voimme kuitenkin huomioida haastatteluita tehdessämme että emme käytädy provosoivasti, vaan mahdollisimman neutraalisti ja kysymysten asettelu ja esitys on kaikille haastateltaville sama. (Alasuutari 2011, 99.) Tekemillämme haastatteluilla oli tarkoituksena saada omakohtaisia kokemuksia tutkimastamme aiheesta. Koska yksilöhaastattelut tuottavat niin paljon materiaalia, emme voineet haastatella suurta määrää ihmisiä.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Toteutimme tutkimuksen Helsingin kaupungin päiväkodeissa monimenetelmätutkimuksena. Haastattelimme yhteensä kahdeksaa päiväkodin työntekijää. Kolme tekemistämme haastatteluista tapahtui päiväkodissa henkilöhaastatteluina sekä kaksi haastateltavien kotona. Kaksi puhelinhaastatteluina ja yksi vastasi sähköpostitse. Ikähaarukka haastateltavilla oli 20–55 vuotta. Osallistuminen haastatteluihin oli vapaaehtoista.

6.1 Työntekijöiden koulutustausta ja työkokemus

Kysyimme tutkimuksessa mukana olleiden henkilöiden työkokemuksesta ja vastauksia tuli tasapuolisesti jokaisesta työkokemusryhmästä. Myös koulutustaustat jakautuivat tasapuolisesti. Neljä vastaajista oli koulutukseltaan lähihoitajia, yksi lastenhoitaja, kaksi sosiaalikasvattajia, yhdellä oli sekä lähihoitajan että sosionomin tutkinnot. Saimme vastauksia monipuolisesti eri koulutustaustan omaavilta työntekijöiltä.

Kaavio 3. Työntekijöiden koulutustaustat

6.2 Tiedonkulun ja vuorovaikutuksen toimintamalli ja tieto huoltajuudesta

Kysyimme onko päiväkodilla toimintamallia kodin ja päiväkodin väliseen vuorovaikutukseen ja tiedonkulkuun. Vastaukset käytännöistä vaihtelivat paljon. Kaksi vastanneista kertoi tiedotteet annettavan molemmille vanhemmille automaattisesti. Kaksi kertoi tiedon kulkevan molemmille, jos vanhemmat ovat näin pyytäneet.

On käytäntö, tiedotteet kaikille vanhemmille H5

Molemmille vanhemmille tuli omat tiedotteet. Äidille ja isälle. Jos vanhempi on pyytänyt molemmille omat tiedotteet, sai ne. H1

Yksi vastaajista kertoi tiedotteet annettavan molemmille huoltajille, jos lapsi on molempien luona ja kaksi vastaajaa tiedotteet molemmille, jos vanhemmilla on yhteishuoltajuus.

Tiedotteet jaetaan molemmille, jos lapsi molempien luona. Äiti hoitaa, isät eivät ole halunneet. Isät ovat käyneet isänpäiväkahvilla. H3

Sovitaan, jos vanhemmille tiedotteet erikseen. Kysytään miten isä on läsnä lapsen arjessa. Tarvitaan myös isän tiedot. Jos ei ole yhteishuoltajuutta, ei kysellä perään. H2

En tiedä onko mitään virallista ohjeistusta. Annetaan tiedot molemmille, jos on yhteishuoltajuus ja ihan samat asiat kerrotaan. Uusi vasu velvoittaa eri tavalla, vaikka isää ei näykkään mä oon soittanu myös isälle ja pyytänyt samalla tavalla paikalle. Niin kauan kun on yhteishuoltajuus, molemmille samat asiat. Voisin ajatella että isät jäävät heikommille, en tiedä kuinka paljon he keskenään kommunikoivat. Toisissa perheissä menee ja toisissa ehkä ei. H4

Yksi vastaajista kertoi soittavansa isälle, jos äiti ei ole saanut viestiä ja yhdestä vastauksesta ei selvinnyt meneekö viesti molemmille vanhemmille.

Kysymykseen saako tiedon lapsen huoltajuudesta vastasivat kaikki haastatellut myöntävästi. Yksikön tiedostoissa tieto on muodossa: kenen luona lapsi asuu, päämies ja seuraava. Kysymykseen, minkälaisessa muodossa tiedon huoltajuudesta työntekijä saa, neljä vastasi saavansa tiedon aloituskeskustelussa tai vasukeskustelussa. Yksi vastasi saavansa tiedon yksikön tietokannasta, ja kaksi

sekä tietokannasta että aloitus -tai vasukeskustelussa. Yhden haastateltavan mukaan uudelle työntekijälle täytyy huoltajan itse kertoa ja yksi ilmaisi ettei lyhytaikainen työntekijä saa välttämättä tietoa huoltajuus ja tiedonvälitys asioista.

Ei erikseen raportoida, jollei työntekijä itse kysy. Ei ole saanut suullista informaatiota asiasta. Lyhytaikaiset työntekijät eivät välttämättä saa tietoa, jolleivät kysy tai asia tule ilmi muussa yhteydessä. H2

6.3 Tiedonkulku

Kysymykseen vuorovaikutuksen ja tiedonkulun toimivuuteen yleisesti yksikössä vastasi neljä haastatelluista sen toimivan kohtalaisesti, yksi hyvin ja kahden vastauksessa oli että he haluaisivat enemmän tietoa asioista. Yksi jätti vastaamatta kysymykseen. Kaksi vastaajaa edellisistä koki tiedonkulun toimivan hyvin omassa tiimissään, mutta ei välttämättä koko päiväkodissa.

Tiimissä tiedonkulku toimii, haastavaa on koko päiväkodin tiedonkulku. Viikkopalaverissa kuka on paikalla vie tiedon tiimiin, siinä kohtaa riippuu miten on kuunneltu. Aina haastavaa tiedonkulku. H4

Jotkut asiat jäävät pimentoon. H1

Kohtuullisen hyvin, joskus on hoitajilla keskinäisiä erimielisyyksiä H8

Kysymykseen tiedonkulusta ja vuorovaikutuksesta etä-isien kanssa kolme vastaajaa koki etä-isien olevan aktiivisesti vuorovaikutuksessa päiväkodin henkilökunnan kanssa. Kahden vastaajan mielestä etä-isät osallistuvat kohtalaisesti yhteisiin tapahtumiin ja keskusteluun. Yhden vastaajan mielestä etävanhempi saa vähemmän tietoa yleensä, koska "jonkun pitää kertoa tai toimittaa tiedot". Yksi haastateltavan mukaan asiasta ei ole puhuttu ja yksi ei vastannut kysymykseen.

Eronneiden perheiden isät osallistuvat aktiivisesti lasten elämään ja hoitamiseen. Tiedonkulku sujuu hyvin. Isät tuovat ja hakevat lapsia hoidosta usein. H5

Samat laput menee. Niitä näkee harvemmin, mun tuntuma näistä perheistä on se että äiti hoitaa. Isät käyvät harvoin ja he eivät käytä aikaa niin paljoa keskusteluun, enemmän hakemista.H4

Parantamisen varaa. Vanhempien kanssa pitää olla tosi tarkka ettei mene toisen puolelle. H2

Kaavio 4. Kuinka koet vuorovaikutuksen ja tiedonkulun sujuvan etä-isien kanssa

Asioita, jotka vastaajien mielestä vaikuttavat tiedonkulkuun ja vuorovaikutukseen etä-isien kanssa oli yhden vastaajan mielestä se, että työntekijä kokee etävanhemman etäisemmäksi ja yhden mielestä isä itse ehkä kokee itsensä ulkopuoliseksi lapsen arjessa.

Vähäinen kontakti etävanhempaan ja ehkä koetaan etävanhempi etäisemmäksi. Koetaan ettei "tarvitse" kertoa niin yksityiskohtaisesti kaikkea. H7

Nyt on vanhempainilta tiistaina ja muutama isä pyörähti, kutsuin henkilökohtaisesti, kaksi tuli. Ehkä siinä on jotain sellaista, ehkä he kokevat etteivät ole niin siinä arjessa mukana. Itsestäkin riippuu miten kertoo asioita mutta ehkä vastaanotto on näillä ettei olla samalla tavalla kiinnostuneita. H4

Yhden vastaajan mielestä tiedonkulkuun vaikuttavat työntekijän huolellisuus ja huoltajien keskinäiset välit. Hän toivoisi myös matalampaa kynnystä kommunikoinnin suhteen. Yhden haastatellun mielestä tarvitaan selkeät päivät, koska lapsi tuodaan ja haetaan hoidosta. Yhden vastaajan mielestä on yksilökysymys, miten lapsen asiat kiinnostavat etävanhempaa. Yksi haastateltu koki isät helpommin lähestyttäviksi.

Isä on rento ja kiva, isälle puhutaan enemmän. Isän roolia korostetaan esimerkiksi jos osallistuu juhlassa, niin se on jotain aivan mahdollavaa, äidit taas osallistuu luonnostaan.H6

6.4 Henkilöstöresurssien vaikutus tiedonkulkuun ja vuorovaikutukseen

Kysymyksessä päiväkodin henkilöstöresurssien vaikutuksesta tiedonkulkuun ja vuorovaikutukseen kahden haastateltavan mielestä henkilöstöresurssit eivät vaikuttaneet tiedonkulkuun ja viiden vastaajan mielestä vaikutti. Yksi vastaaja ei tiennyt vaikuttivatko ne. Huomasimme myös tutkimusta tehtäessä että päiväkotien koko korreloi koetun haastavuuden kanssa.

En tiedä, joka päivä lapsista kirjoitetaan. Tiedossa kuka hakee, pieni päiväkotona on helpompi. H3

Ammattitaitokysymys. Työntekijän tulisi perehtyä ohjeisiin ja noudattaa niitä. Ohjeet ovat talossamme kirjallisina. Suurimalle osalle vanhempia voi lähettää tiedotteet sähköpostitse, se on hyvin helppoa. H5

Mun mielestä eivät vaikuta. Jos haluaa kertoa ja näkee tärkeäksi onnistuu näilläkin resursseilla. H4

Kaavio 5. Henkilöstöresurssien vaikutus tiedonkulkuun

Syitä henkilökuntaresurssien vaikutuksesta tiedonkulkuun oli useita, kahden vastaajan mielestä sijaisuudet heikensivät tiedonkulkua ja yhden vastaajan mielestä kiire. Myös stressin koettiin vaikuttavan työntekijän toimintakykyä heikentävästi

yhden haastatellun mukaan. Kahden haastatellun mukaan ryhmän tai päiväkodin vaihto esimerkiksi kesäaikaan heikensi tiedonkulkua ja vuorovaikutusta vanhempien ja työntekijöiden kesken.

Välillä joutuu vaihtamaan ryhmää tai jopa taloa kun joku on kipeänä. lapsiin ei saa pitkäaikaista kasvatussuhdetta jolloin tiedotuskin on erilaista. Myös stressi heikentää omaa toimintakykyä. H8

Kun oma päiväkotiki suljetaan ja mennään vieraaseen päiväkotiin, ei olla tavattu vanhempia aikaisemmin, vanhemmat voivat vierastaa sijaisia. Tiedonkulku ei toimin kun on sijaisia ja puutetta. Pehdytys puuttuu ja ei tiedä talon tapoja. H2

6.5 Kohtaaminen ja mahdolliset yhteiskunnalliset asenteet

Kysymykseen suhtaudutaanko iseihin ja äiteihin eri tavalla kasvattajina, viiden vastaajan mielestä ei suhtauduta. Yhden vastaajan mielestä äiteihin suhtaudutaan hyvin ja etä-äiteihin huonosti, myös lähi-isiin suhtaudutaan erittäin hyvin, mutta etä-isyys on yleistä, vastaajan mielestä "normi". Kaksi haastateltua ei vastannut kysymykseen. Yleisesti työntekijät toivoivat isien osallistumista arkeen enemmän. Vastaajat kokivat että äidit ovat enemmän vastuussa arjen pyörittämisestä.

Mä en suhtaudu. Vaikea sanoa muiden puolesta. Ajattelisin että ei. Toivotaan että isät osallistuisivat arkeen enemmän. Ehkä isät itse tekevät sen. Rohkeasti keskustelemaan, ehkä heillä on arkuuttakin. Kun keskustelua pitää yllä. H4

Ei erityisemmin. Äidit ovat kyllä enemmän vastuussa. H8

Äiteihin suhtaudutaan hyvin, mutta etä-äiteihin huonosti. Etä-isät ovat norveja ja lähi-isät kuninkaita. H1

Yksi vastaaja koki isien olevan rennompia kommunikoinnin suhteen ja että miehet ottavat asiat rennommin. Myös vanhemman huomioon ottaminen sukupuolisensitiivisesti tuli esille vastauksissa.

Otetaan huomioon vanhemman persoona, ei sukupuoli. Kun oppii tuntemaan osaa lähestyä ja kunnioittaa vanhempaa. H7

Vastaajat eivät nimenneet selkeitä yhteiskunnallisia asenteita etä-isiä kohtaan.

En tiedä, en tunnista. Lapset eivät puhu asiasta. H3

En tunnista. Perheet ovat muuttuneet, enemmän on etä-isiä, en osaa sanoa. H8

6.6 Osallisuuden tukeminen

Kysymykseen etäisien osallistumisesta varhaiskasvatussuunnitelma laatimiseen yhden vastaajan mukaan etä-isä osallistuu samalla tavalla kuin äiti, kahden vastaajan mielestä vähemmän kuin äidit, kolme haastatelluista vastasi että etä-isiä yritetään saada mukaan ja kaksi haastatelluista ei vastannut kysymykseen. Koettiin että sijainti voi vaikuttaa, jos isät asuvat kauempana. Kun on yhteishuoltoisuus, pyrkimyksenä on että molemmat tulevat vasu-keskusteluun.

Aika vähän, yleensä vain äidit tulevat paikalle, mutta sijainti voi olla vaikuttimena. Jos ne etä-isät asuvat kauempana niin ne eivät pääse. Äitien on helpompi tulla. H6

Jos ei ole paikalla keskustelussa, kysytään kun nähdään että pystyy samalla vaikuttamaan, annetaan mahdollisuus. H4

Kaavio 6. Etä-isän osallistuminen vasukeskusteluun

Kysymykseen etä-isien vanhemmuuden ja osallisuuden tukemisesta kaksi haastatelluista vastasi kyllä, kolme vastasi jollain tavalla, yksi vastasi ettei tiedä ja kaksi jätti vastaamatta. Saaduissa vastauksissa toistui ajatus siitä että asiaan pitäisi kiinnittää huomiota. Kaksi vastaajaa kertoi tukeneensa kuuntelemalla ja kysymällä mielipiteitä.

Yritetään tukea kaikkien vanhemmuutta, hyvä että puhuit osallisuuden käsitteestä, olin unohtanut sen. Enemmän pitäisi osallistaa, mutta on täällä aktiivinen vanhempaintoimikunta. Voisi rohkaista vanhempia enemmän. H8

Varmistetaan äidiltä onko ottanut yhteyttä isään, onko kutsuttu kaikkiin tapahtumiin. Ollaan ehdotettu että pidetään yhteyttä isään jos äiti ei halua. H6

Jollain tavalla mutten varmaan tarpeeksi. Kertoa samalla tavalla lapsen asioista ja kysyä isän mielipidettä, monta kertaa tulee hyviä kommentteja ei kannata väheksyä. H4

6.7 Kehittämisideat tiedonkulun ja vuorovaikutuksen parantamiseksi

Kehittämisideoita tiedonkulun ja vuorovaikutuksen parantamiseksi omassa yksikössään haastatelluilla oli seuraavia: Yksi kaipasi keskusteluun avoimuutta, yksi matalaa kynnystä, yhden mielestä jokaisen vastuulla on viedä tieto perille. Yhden haastatellun mielestä suullinen info ei mene perille, vaan pitäisi olla mustaa valkoisella esimerkkinä viestivihko. Kahdessa vastauksessa toivottiin informaation jakoa molemmille vanhemmille ja toisessa näistä myös tulkkia keskusteluun. Yhdellä vastaajalla ei tullut mieleen parannusehdotuksia ja yksi haastatelluista jätti vastaamatta.

Jokaisen vastuulla on viedä tieto ja viesti ja viedä heti ettei jää roikkumaan. Tiimipalaverissa kannattaa pysyä asiassa. H4

Suullinen viestintä heikentää tiedonkulkua. Pitäisi olla enemmän mustaa valkoisella. Suunniteltu että tärkeät asiat viestivihkoon, jotta tulee kaikille tiedoksi. H6

Yhteydenpidossa etävanhemman ja päiväkodin välissä tulisi olla matalampi kynnyks. Avoimuus, asiat tuodaan esille. Puhutaan asia, ei jauheta. H2

Äidit ja isät saavat infot, paras systeemi jakaa laput molemmille. Tulkkia tarvitaan. Leops-keskusteluissa tulkki. Johtaja keskustelee sähköpostilla. H7

6.8 Paras informaatiokanava ja palaute etävanhemmilta

Kysytessä yksikön toimivinta informaatiokanavaa vastaukset vaihtelivat paljon. Kaksi vastaajaa kokivat sähköpostin olevan tehokkain ja yksi suullisen ja sähköpostin yhdessä. Yksi vastaaja koki suullisen viestinnän olevan tehokkainta ja yksi suullisen ja kirjallisen tiedotteen yhdessä. Yhden mielestä pelkkä tiedote on paras ja yhden tiedote ja soitto tarvittaessa. Yksi haastatelluista ei vastannut kysymykseen.

Sähköistä ei ole käytössä, paperiversiot, että lapset oppisivat lukemaan. Infotaulut käytössä. H3

Sähköposti ollut tehokkain. Tiedotteet kaikille tarvittaville kielille. Tulkit mukaan keskusteluun ja infot käännetty valmiiksi, omia on vaikea kääntää. H2

Ei ainakaan kirjallinen. Suullinen tai sähköinen. Vanhemmat eivät halua yhtään lappuja. Jokunen lappu voi tulla muttei koko ajan. H7

Suullinen ja kirjallinen yhdessä. Jos sama tieto tulee suullisena että kirjallisena, kuten sähköpostitse tai ihan käteen annettavana tiedotteena on sen vaikutus paras. H1

Kysymykseen etävanhemmilta saamaansa palautteeseen kaksi vastaajaa oli saanut palautetta, kolme ei ollut saanut palautetta ja kolme haastatelluista ei vastannut kysymykseen. Kahdesta vastaajasta jotka olivat saaneet palautetta toinen oli saanut positiivista palautetta ja toiselta eräs etä-isä oli pyytänyt kopiot lastaan koskevista papereista. Tämän työntekijä oli kokenut positiivisena asiana.

En negatiivista enkä positiivista. Palautetta aina saadaan muttei tiedonkulkua koskien. Enemmän negatiivista siitä ettei isän toiveita ole aina huomioitu, perheissä on pahoja ristiriitoja. H7

Joku on joskus sanonut, että sinun kanssa on kiva jutella. H3

Onko sinulla muuta lisättävää -osioon vastasi kaksi haastateltavaa:

On hyvä että näihin asioihin kiinnitetään huomiota. Lasten asioista tiedottaminen etävanhemmalle lähentää lasta ja vanhempaa ja parantaa päiväkodin ja huoltajan vuorovaikutussuhdetta ja luottamusta. H6

Tärkeää on oikeudenmukaisuus, kummallakin on yhtä vaikeaa. H2

7. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

7.1 Vuorovaikutuksen ja tiedonkulun onnistumiset ja toimivat käytännöt

Jokaisen perheen yksilökohtainen huomioiminen ja henkilökohtaiset tarpeet tulivat selkeästi esille haastatteluissa. Näihin on viimeaikoina kiinnitetty paljon huomiota päivähoidon piirissä. Haastateltavat kertoivat saaneensa hyviä kokemuksia sähköisen viestinnän käytöstä.

7.1.1 Vuorovaikutus perheiden kanssa

Varhaiskasvatussuunnitelmassa painotetaan yksilökohtaista kohtelua, joten jokaisen perheen kanssa voi sopia heidän perheelleen sopivan kommunikointi ja tiedotuskanavan. Uudistunut Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet korostaa myös keskustelun tärkeyttä kasvatustyöhön liittyvistä arvoista, vastuista ja tavoitteista, sillä yhteistyö on jatkuvasti vuorovaikutteista. Tässä korostetaan henkilöstön aloitteellisuutta ja aktiivisuutta yhteistyön mahdollistamiseksi. (Opetushallitus 2016, 32.)

Tärkeää on, että vuorovaikutuksen ja tiedonkulun suunnittelu tehdään perhekohdaisesti ja kuunnellen vanhempien toiveita. Lisäksi Varhaiskasvatussuunnitelma perusteissa on korostettu perheiden moninaisuutta sekä luottamuksellista ilmapiiriä. Kasvatusyhteistyön tavoitteena on myös tukea huoltajia vanhemmuuteen liittyvissä kysymyksissä sekä heidän keskinäistä vuorovaikutustaan. Tämä halutaan mahdollistaa kaikille kielestä tai kulttuurista riippumatta, joten tarvittaessa keskustelutilanteissa käytetään tulkkia sekä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. (Opetushallitus 2016, 32–33.) Tulkin käytön tärkeys keskusteluissa sekä viestien kääntämisessä perheen kielelle tuli ilmi haastattelumateriaalissa.

Haastatteluissa ilmeni, että jokainen päivähoiton yksikkö on erilainen ja ottaa perheet yksilökohtaisesti huomioon. Varhaiskasvatussuunnitelmat tehdään yk-

sikkökohtaisesti ja näin ollen voidaan huomioida jokaisen toimipisteen erityisyydet ja perheiden moninaisuus. Tämän mahdollistaa varhaiskasvatustalaki (2015/580, 7 a §), joka antaa varhaiskasvatuksen paikallisen järjestäjän päättää miten lasten sekä vanhempien välinen yhteistyö toteutetaan. Vuorovaikutus ja tiedonkulkukanavat oli kehitetty jokaisen yksikön toimintaan sopiviksi sekä otettu huomioon vanhempien mielipide siitä, minkälaisessa muodossa he haluavat tiedotteet. Myös tulkkipalvelut olivat saatavilla keskusteluihin ja tiedotteiden kääntämiseen eri kielille. Haastattelussa tuli myös ilmi, että Helsingin kaupunki järjestää paljon koulutusta varhaiskasvatuksen työntekijöille. Keväällä 2017 on ollut esimerkiksi koulutus uudesta 1.8.2017 voimaan tulleesta varhaiskasvatussuunnitelmasta (Haastattelu nro 4). Uusi Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma painottaa vanhempien kanssa tehtävää kasvatusyhteistyötä (Helsingin kaupunki 2017, 13).

Laki lapsen huollosta -ja tapaamisoikeudesta muuttuu vuoden 2018 alkupuolella. Tämän jälkeen voidaan tapaamisoikeus vahvistaa myös ei-yhteishuoltajuutta omaavalle etävanhemmalle. (Hurmala 2017.) Tämä edellyttää että myös lapsen päiväkodissa otetaan etävanhempi huomioon lapsen perheeseen kuuluvana, jos näin on vahvistettu. Silloin lasta koskevan tiedon ja yhteydenpidon on tavoitettava myös etä-isä, vaikka hän asuisi kauempanakin.

7.1.2 Toimivat tiedonkulkukanavat

Parhaimpia tiedonkulkukanavia yksiköissä koettiin olevan sähköposti sekä sähköposti ja suullinen viestintä yhdessä. Arvelemme vastaukseen vaikuttavan päivähoitossa vallitseva hektinen arki ja katkonaiset vuorovaikutustilanteet, sekä se että etävanhempia ei nähdä niin usein. Sähköpostin avulla voidaan olla vuorovaikutuksessa huolimatta välimatkasta ja työntekijä voi keskittyä tilanteeseen. Nummenpään ja Karilan (2006) mukaan vuorovaikutustilanteissa on liikaa painotettu varhaiskasvatussuunnitelmien yhteydessä tapahtuvaan vuorovaikutukseen ja myös muita kommunikointitilanteita tulisi hyödyntää. Sähköisesti tapahtuva vuo-

rovaikutus on kieltämättä ajankohtaista ja sitä olisi syytä kehittää. Tiedonkulukanavien käytössä oli suuria eroja päiväkotien välillä. Jokaisella yksiköllä oli kuitenkin oma yksi tai useampi hyväksi todettu tiedonkulukanava vuorovaikutukseen vanhempien ja päiväkodin välillä. Käytetyt kanavat oli valittu käyttöön niiden toimivuuden sekä vanhempien mielipiteiden perusteella. Varhaiskasvatuslaki (2015/580) antaa varhaiskasvatuksen järjestäjälle vapauden päättää miten päiväkodin ja vanhempien välistä yhteistyötä toteutetaan käytännössä. Jokainen päiväkotiki ja sen asiakaskunta on erilainen joten myös tiedonkulukanavien on oltava juuri kyseiseen yksikköön sopivia.

Emme tutkimuksessamme kysyneet erikseen yksikön koon vaikutusta koetussa vuorovaikutuksessa ja tiedonkulussa, mutta huomasimme kuitenkin selkeän yhteyden asiaan. Haastatteluissa tuli ilmi että pienemmässä yksikössä sekä omassa tiimissä tiedonkulku ja vuorovaikutus on yleisesti sujuvampaa. Otanta tutkimuksessamme on verrattain pieni, joten kattavaa johtopäätelmää koko päivähoiton piirissä koetusta vuorovaikutuksesta suhteessa yksikön kokoon ei voida tehdä, mutta se on mielenkiintoinen havainto, jota voisi tutkia lisää.

7.2 Vuorovaikutuksen ja tiedonkulun haasteet vaikutuksessa

Haasteita vuorovaikutuksessa olivat kohtaamisten mahdollinen vähäisyys ja lain asettamat puitteet tiedonkulkuun. Hankalaksi koettiin myös jos isä oli vuorovaikutuksen suhteen passiivinen.

7.2.1 Kohtaamisen haasteet

Haasteena toimivalle tiedonkululle ja vuorovaikutukselle koettiin olevan tämänhetkisen lainsäädännön ja varhaiskasvatussuunnitelman ristiriita. Varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa kasvatushenkilökuntaa toimimaan yhteistyössä huoltajien kanssa, mutta käytännössä jos vain äidillä on huoltajuus, ei yhteistyötä voida välttämättä toteuttaa. Äiti voi halutessaan estää isän tiedonsaannin. Tämä on eräänlaista vallan käyttöä suhteessa isään ja on valitettavaa että siihen ei ole keinoja

puuttua. Etä-isän oletetaan osallistuvan lapsen kasvatukseen ja hoitoon, vaikka hänellä ei ole oikeutta saada tietoa lapsen terveydenhoidosta tai koulusta. (Hurmala 2017.) Tämän hetkisen lainsäädännön mukaan voidaan toimia näin. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1983/361.) Lakiin on kuitenkin tulossa muutos vuoden 2018 alussa, jota myös Elatusvelvollisten Liitto ry:n puheenjohtaja Ahti Hurmalainen (2017) on ollut ajamassa eteenpäin.

Haasteena koettiin myös se jos kohtaamisia oli etä-isän kanssa hyvin vähän. Karila (2006) toteaa että toimiva vuorovaikutussuhde voidaan luoda vain kohtaamisissa. Jatkuva molemminpuolinen vuorovaikutussuhde on edellytys suhteen luomiselle ja kehittymiselle. Läheisempi suhde kehittyy helpommin vanhempaan jota nähdään enemmän.

Vanhempien keskinäiset välit koettiin tärkeäksi vaikuttavaksi tekijäksi. Jos vanhemmat ovat hyvissä väleissä ja äiti mahdollistaa isän osallisuuden, on myös kommunikointi helpompaa. Jos vanhemmat ovat riitaisia, on hankalampi löytää kaikkia osapuolia tyydyttävää tilannetta. Henkilökunta koki myös olevansa välillä kädessä vanhempien ollessa eri mieltä siitä mikä on parasta lapselle. Haastattelemamme työntekijät eivät saa juurikaan palautetta vanhemmilta. Ilman vanhempien palautetta on mahdotonta kehittää toimivaa vuorovaikutussuhdetta perheen ja päiväkodin välille. (Karila 2006, 100–101.)

7.2.2 Laadulliset ja toimintaympäristön haasteet

Haastattelemamme varhaiskasvatuksen työntekijät kokivat, että vuorovaikutteisen työskentelyn haasteina päiväkodissa olivat suuret ryhmäkoot ja aikaresurssit. Ne jo pelkästään aiheuttivat sen, että jokaiselle lapselle ja perheelle tehtyä yksilökohtaista suunnitelmaa oli hankala toteuttaa. Myös henkilöstön sairastavuus ja käytetyt sijaiset asettivat oman haasteen. Haastatteluissa tuli esille, että sijainen hahmottaa aluksi yksikön toiminnassa kokonaisuuden, mutta ei yksittäisiä näkökulmia. Lisäksi vanhempien on vaikeampi puhua arkaluontoisista asioista oudolle

ihmiselle. Henkilökunnan siirtäminen yksiköiden ja lapsiryhmien välillä sekä työntekijöiden puute aiheuttaa katkoksia tiedonkulussa sekä puutteellista perehdytystä työhön.

Haastatteluissa tuli ilmi että päiväkotien arjen toiminnoista puuttuvat yhdenmukaiset ohjeistukset ja toimintamallit vuorovaikutuksen ja tiedonkulun varalle. Yhteistä valtakunnallista varhaiskasvatuksen laadunarviointimallia ei myöskään ole olemassa. Arviointi tapahtuu useilla erilaisilla malleilla ja menetelmillä, aivan kuten toimintakin. Koska yhtenäiset laadunarviointimallit puuttuvat, on suuremmassa mittakaavassa tapahtuva vertailu käytännössä mahdotonta. (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2017.) Vaikka vapaus toteuttaa erilaisia malleja antaa laajan toimintakentän, vaikeuttaa se myös työntekoa selkeiden mallien puuttuessa.

Jos päiväkodin antamien palvelujen laatua voitaisiin tutkia yhtenevästi, saataisiin kehitettyä runko, jonka pohjalta toiminta tapahtuu. Tällä hetkellä useat toiminnot pohjautuvat päiväkodin omiin hyväksi havaitsemiin malleihin eikä selkeitä ohjeita jokaiseen toimintoon ole. Päiväkodit ovat kuitenkin onnistuneet luovasti kehittämään omat vuorovaikutus -ja tiedonkulkukäytännöt päivittäiseen arkeen. Uusi Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma painottaa kasvatusyhteistyötä vanhempien kanssa (Helsingin kaupunki 2017,13). Laajemman tutkimustiedon sekä yhtenevien sekä tarkempien ohjeiden puuttuessa vuorovaikutteisen yhteistyön rakentaminen perheiden kanssa jää mahdollisesti taas päiväkotien, ja jokaisen toimipisteen ongelmaksi tai mahdollisuudeksi.

7.3 Jatkotutkimusehdotukset

Monimuotoiset perheet ja myös etä-isyys on kasvava isyyden muoto yhteiskunnassamme joten siihen liittyvää vanhemmuuden näkökulmaa olisi aiheellista tutkia ja tukea. Elatusvelvollisten Liitto ry:n jäsenet olivat ilmoittaneet että eivät ole tyytyväisiä kokemaansa vuorovaikutukseen ja tiedonkulkuun päivähoidon henkilökunnan kanssa. Helsingin kaupungin 2016 suorittaman Digium Enterprise- netikyselyn mukaan suuri osa päivähoidon vanhemmista oli tyytyväisiä koke-

maansa osallisuuteen ja vuorovaikutukseen henkilökunnan kanssa. Osallisuudella tarkoitamme mahdollisuutta vaikuttaa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja hoitoon yleisesti.

Olisi mielenkiintoista tehdä kattava kysely myös erityisesti etä-isien kokemuksesta. Tutkimukseen osallistunut päivähoiton henkilökunta kertoi vuorovaikutuksen olevan myönteistä huolimatta siitä, että kehittymisen varaa oli paljon. Etävanhemmuutta ei ole erityisesti nostettu esiin päiväkodeissa ja tämän osa haastattelemistamme työntekijöistä koki hämmentäväksi.

Tulevan lakiuudistuksen (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1983/361) ja uuden varhaiskasvatussuunnitelman vaikutuksen myötä olisi mielenkiintoista tietää miten etä-isien kokemus päiväkodin kanssa tehtävästä kasvatusyhteistyöstä muuttuu, vai muuttuuko ollenkaan? Myös etä-äitien kokemus vuorovaikutuksesta päivähoiton kanssa olisi mielenkiintoinen. Perheiden monimuotoistuksessa erilaisten näkökulmien huomioiminen on tarpeellista. Varhaiskasvatuspalveluja on kehitettävä vastaamaan tämän päivän tarpeita. Tämä onnistuu vasta kun on olemassa tutkittua tietoa varhaiskasvatuksen vaikuttavuudesta sekä asiakkaan, että organisaation kannalta.

Laajempi määrällinen tutkimus etä-isien ja päivähoiton henkilökunnan piirissä voisi tuottaa pohjamateriaalia vuorovaikutuksen kehittämiseksi.

7.4 Oma ammatillinen kasvu

Meille opinnäytetyön prosessi on ollut erittäin opettavainen. Olemme päässeet harjoittelemaan aineiston keruuta ja sen käsittelyä. Kummallakaan ei ollut aiempaa kokemusta kvalitatiivisesta tutkimuksesta. Diakonia-ammattikorkeakoulusta valmistuvien sosionomien vahvuuksiin kuuluvia ominaisuuksia on eettisesti sensitiivinen sekä ihmisoikeuksiin sitoutuva vuorovaikutustyö erilaisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten kanssa (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2017). Siihen tämä opinnäytetyö sopi erinomaisesti. Kasvatimme ammattitaitoamme kaikilla näillä alueilla. Mielenkiintoista olisi ollut haastatella myös etä-isiä, kuten aiemmin olimme suunnitelleet. Opinnäytetyö herätti paljon kysymyksiä varhais-

kasvatuksen tulevaisuudesta ja siitä mitä uutta me valmistuvat sosionomi-lastentarhanopettajat voimme siihen tuoda. Tärkeintä on huomioida varhaiskasvatus koko perheen palveluna. Vaikka varhaiskasvatussuunnitelma ja tuleva lakiuudistus lasten hullosta ja tapaamisoikeudesta (1983/361) velvoittaakin siihen, mahdollisesti käytännön toteutus vaihtelee eri yksiköissä ainakin aluksi.

Tämä opinnäytetyö on kasvattanut tietämystämme varhaiskasvatuspalvelusta ja ajankohtaisesta lainsäädännöstä. Erityisesti olemme kiinnittäneet huomiota järjestelmän ja lakien muuttumiseen opinnäytetyön työstämisen aikana. Yllätyimme myös siitä, miten haasteellista oli saada haastateltavia tutkimukseen. Syyksi arvelemme päiväkodin ajanpuutteen sekä haastattelun vaikean aihealueen. Tulimme samaan tulokseen myös haastattelujen pohjalta, että aihetta ei ole nostettu erityisesti esille päiväkodeissa. Myös etä-isä käsite oli usealle outo nimike. Tarkkaa määritelmää ei yleisesti tunnettu päivähoidon kentällä. Kysymys heräsi myös salassapitokysymyksistä, eivätkö haastateltavat uskaltaneet vaitiolovelvollisuuden takia avata asiaa enemmän, vaikka tutkimus tehtiin nimettömänä.

Olemme myös saaneet mielenkiintoisia näkökulmia ja vinkkejä kommunikaation kehittämiseksi päivähoidon kentällä. Kiitämme kaikkia haastatteluun osallistuneita päivähoidon ammattilaisia heidän jakamistaan näkemyksistä ja kokemuksista varhaiskasvatuksen piirissä.

LÄHTEET

- Alasuutari Pentti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Riika. Vastapaino.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2017. Sosionomin koulutuksen sisältö. Viitattu 21.10.2017 <http://yhteishaku.diak.fi/wp-content/uploads/2016/12/Diak-SOS-OPS-2017.pdf>
- Elatusvelvollisten Liitto ry 2017. Viitattu 5.10. 2017. <http://www.elatusvelvolliset.fi/>
- Finlex. Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta.8.4.1983/361. Viitattu 5.10.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>
- Finlex. Varhaiskasvatustilaki 8.5.2015/580. Viitattu 5.10.2017 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>.
- Hakovirta, Mia & Broberg Mari 2014. Isyys eron jälkeen teoksessa Eerola, Petteri & Mykkänen, Johanna (toim.) Isän kokemus. Tampere. Gaudemus Oy.
- Helsingin kaupunki 17.8.2017. Infopankki. Erilaisia perheitä. Viitattu 18.9.2017. <http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/perhe/erilaisia-perheita>
- Helsingin kaupunki 2016. Helsingin varhaiskasvatuksen asiakaskysely 2016. Viitattu 26.10.2016. <https://www.hel.fi/static/liitteet/vaka/Asiakaskysely%202016.pdf>
- Helsingin kaupunki 22.9.2014. Infopankki.fi. Viitattu 18.9.2017. <http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/perhe/erilaisia-perheita/yhden-vanhemman-perhe>
- Helsingin kaupunki 2017. Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 19.9.2017. https://www.hel.fi/static/liitteet/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/Varhaiskasvatus/HKI_VASU_FIN_A4_sivuittain_DIGI_100dpi.pdf
- Helsingin kaupunki 9.6.2016. Infopankki.fi. Sateenkaariperheet. Viitattu 18.9.2017. <http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/perhe/erilaisia-perheita/sateenkaariperheet>

- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2014. Tutki ja kirjoita. Porvoo. Bookwell Oy
- Honkanen, Pentti 2016. Elatusvelvollisten Liitto ry:n järjestösihteerin haastattelu 14.10.2016 Helsingissä.
- Hurmalainen, Ahti 2017. Elatusvelvollisten Liitto ry:n puheenjohtajan haastattelu 7.10.2017 Helsingissä.
- Huttunen, Jouko 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. PS-kustannus. Jyväskylä
- Jyväskylän kunta Yhteistyö varhaiskasvatuksessa, 2017. Viitattu 25.9.2017.<https://peda.net/opetussuunnitelma/ksops/vasu2017/vt/3vo>.
- Jämsä, Juha. i.a. Tarpeeton ja avuton isä teoksessa Juha Jämsä & Susa Kallio-maa (toim.) isyyden kielletyt tunteet. Väestöliitto. Vammalan kirjapaino.
- Kananen, Jorma 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananen, Jorma 2015. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu
- Kananen, Moona & Nousiainen, Sonja 2014. ”Toivon, että saisin enemmän tietoa lapseni asioista” Eronneiden isien kokemuksia yhteistyöstä päiväkodin henkilökunnan kanssa. AMK-opinnäytetyö. Karelia ammattikorkeakoulu. Viitattu 8.2.2017.
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/85432/Kananen_Moona_Nousiainen_Sonja.pdf?sequence=1.
- Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2017. Varhaiskasvatuksen arvioinnin nykytila. Viitattu 16.10.2017. file:///C:/Users/c28104/Downloads/KARVI_2217.pdf
- Karila, Kirsti 2006, Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena teoksessa Alasuutari, Maarit; Hännikäinen, Maritta; Nummenmaa, Anna Raija;

- Karila, Kirsti & Rasku-Puttonen, Helena (toim.) Kasvatusvuorovai-
kutus. Vaajakoski. Gummerus kirjapaino Oy.
Kansaneläkelaitos 29.6.2017. Eri perhemuodot. Viitattu
18.9.2017.<http://www.kela.fi/eri-perhemuodot>
- Koiso-Kanttila, H. 2009. Lapselle on annettava mahdollisuus kokea molemmat
vanhempiensa arvokkaina. Teoksessa Jousmäki, A. & Kosonen, L.
(toim.) Syytettynä isä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 169–
181.
- Kopisto, Kaisa 2008. Varhaiskasvatuksen arvioinnin kehittäminen päivähoi-
dossa. Teoksessa Borg, Pekka; Högnappa, Stina; Kilponen, Marja-
Riitta; Kopisto, Kaisa; Korteniemi, Pertti; Paananen, Ilkka-Tapani &
Pietilä, Niina. Arviointi työtavaksi. Kokemuksia asiakastyön arvioin-
nin kehittämistä Helsingin sosiaalivirastossa. Helsinki: Helsingin
kaupungin sosiaalivirasto, 71.
- Kääriäinen, Aino, Hämäläinen, Juha, Pölkki, Pirjo 2009. Ero, vanhemmuus eron
jälkeen ja eroauttaminen tutkimuskohteina teoksessa Ero, Vanhem-
muus ja tukeminen. Lastensuojelun keskusliitto. Helsinki. Haka-
paino Oy. s.15-16
- Marttila, Marjaana 2014 Kasvatuskumppanuus. Luento 9.10.2015
- Mäkinen, Olli. 2006. Tutkimusetiikan abc. Vaajakoski. Gummerus kirjapaino Oy.
- Nummenmaa, Anna Raija & Karila, Kirsti 2011. Ammatilliset keskustelut var-
haiskasvatuksessa. Helsinki. WSOYpro Oy.
- Opetushallitus 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Määräykset
ja ohjeet 2016:17. Viitattu 26.10.2017.[http://www.oph.fi/down-
load/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf](http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf)
- Opetushallitus 2017. Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu
21.10.2017. [https://www.hel.fi/static/liitteet/kasvatuksen-ja-koulutuk-
sen-toimiala/Varhaiskasvatus/HKI_VASU_FIN_A4_sivuit-
tain_DIGI_100dpi.pdf](https://www.hel.fi/static/liitteet/kasvatuksen-ja-koulutuk-
sen-toimiala/Varhaiskasvatus/HKI_VASU_FIN_A4_sivuit-
tain_DIGI_100dpi.pdf)
- Rantala, Irma 2015. Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella. Teoksessa
Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2.
Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtö-
kohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 108—133

- Reunamo, Jyrki 2014. Varhaiskasvatuksen kehittäminen, kehitystehtäviä ja ratkaisumalleja. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.) Haastattelututkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere. Vastapaino.
- Suomen Unicef ry 2016. Lapsen oikeuksien sopimus. Viitattu 17.11.2016.
https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf
- Tilastokeskuksen väestötiedot. Viitattu 28.9.2017.
http://www.stat.fi/til/perh/2016/perh_2016_2017-05-26_tie_001_fi.html
- Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuovinen, P. 2014. Isyys yksinhuoltajaisien kertomana. Teoksessa Eerola, P. & Mykkänen, J. (toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus Oy. 127–142.
- Varhaiskasvatustyöntekijä 2017. Anonyymien varhaiskasvatustyöntekijän haastattelu 7.9.2017 Helsingissä.

LIITE 1: Teemahaastattelurunko

Kysymykset päivähoidon henkilökunnalle:

TAUSTATIEDOT

- 1.-Mikä on teidän ammattinimikkeenne ja koulutustaustanne?
- 2.-Onko ryhmässänne eroperheitä? Etä-isien perheitä? Kuinka paljon?

TIEDONKULKU

- 3.-Onko teillä toimintamallia kodin ja päiväkodin väliseen vuorovaikutukseen ja tiedonkulkuun? (esimerkiksi ohjeistusta tai käytäntöä) Minkälainen?
- 4.-Saatteko informaatiota lasten huoltajuudesta?
- 5.-Missä muodossa saatte tietoa lasten huoltajuudesta?
- 6.-Miten koet tiedonkulun ja vuorovaikutuksen toimivan yleisesti yksikössänne?
- 7.-Oletteko kiinnittäneet huomiota tiedonkulkuun? Jos olette niin miten?
- 8.-Entä etä-isien kanssa? Mitkä asiat tähän vaikuttavat?
- 9.-Vaikuttavatko päivähoidon henkilöstöresurssit tiedonkulkuun ja vuorovaikutukseen vanhempien kanssa? Millä tavalla?

KOHTAAMINEN

- 10.-Suhtaudutaanko iseihin tai äiteihin mielestänne eri tavalla kasvattajana? Jos, niin miten?
- 11.-Tunnistatteko mahdollisia yhteiskunnallisia asenteita etä-isiä kohtaan työssänne? Jos niin miten ne näkyvät?

OSALLISUUDEN TUKEMINEN

- 12.-Missä määrin etä-isät osallistuvat varhaiskasvatussuunnitelmien laatimiseen?
- 13.-Koetko että olet pystynyt tukemaan etä-isien vanhemmuutta ja osallisuutta? Jos niin miten?

KEHITTÄMISIDEAT

- 14.-Onko sinulla ideoita tiedonkulun ja vuorovaikutuksen parantamiseksi yksikössänne? Minkälaisia?

15.-Mikä keino on ollut paras informaation välittämisessä ja vuorovaikutuksessa?

(Suullinen, sähköinen, kirjallinen jne.)

16-Oletko saanut palautetta etävanhemmilta vuorovaikutusta tai tiedonsaantia koskien? Minkälaista?

17.- Onko sinulla muuta lisättävää?